

BASKI KARŞITI SOSYAL ÇALIŞMANIN MEŞRUIYET SORUNU

Makale Bilgisi / Article Info

Alındı/Received: 23/11/2017

Kabul/Accepted: 27/12/2017

LEGITIMACY PROBLEM OF ANTI-OPPRESSIVE SOCIAL WORK PRACTICE

İbrahim YÜCEL, Arş. Gör.

Sosyal Hizmet Bölümü, Gümüşhane Üniversitesi

Öz. Baskı Karşıtı Sosyal Çalışma geleneksel sosyal hizmet modellerine bir başkaldırıdır. O, her türlü eşitsizliğe karşı çıkar ve kendini ezilen sınıfların yanında görür. Baskı karşıtı sosyal çalışma bireyin yaşadığı sorunların kaynağı ve sorumlusu olarak toplumsal, sosyo-kültürel, politik durumları görür. Bu doğrultuda, bu tür denetim mekanizmalarına karşı bireyin hareket alanının genişletilmesinin gerekliliğini savunur. Bu makalede, baskı karşıtı sosyal çalışmanın kendini toplum içi güç savaşlarının ortasında bulduğu ve sosyal adaleti sağlamak amacıyla gerçekleştirmeyi savunduğu değişimlerin yasal ve toplumsal boyutta meşruiyet zemininden yoksun olduğu tartışılmaktadır.

Anahtar sözcükler: Baskı karşıtı sosyal çalışma, baskı grupları, meşruiyet

Abstract. Anti-Oppressive Social Work is a rebellion against traditional social work models. The model opposes any kind of inequality and sees itself beside the oppressed classes. Anti-oppressive social work sees social, socio-cultural, political situations as the source and responsible of the problems that an individual experience. In this direction, the model advocates that necessity of expanding the movement of the individual against control mechanisms. In this article it is argued that anti-oppressive social work finds itself in the midst of power wars in society and the changes that it advocates to achieve in order to achieve social justice are devoid of legitimacy at the legal and societal level.

Key Words: Anti-oppressive social work, pressure groups, legitimacy

GİRİŞ

En kısa açıklamayla, toplumda yaşayan bireylerin refah seviyelerini, sosyal işlevselliklerini ve sorunlarla baş edebilme kapasitelerini artırmaya yönelik bir meslek olarak tanımlanabilecek 'sosyal çalışma' mesleğinin kurumsal gelişim sürecinin başlangıcı, ikinci dünya savaşının sonlarına rastlar. Şüphesiz bu durumun öncelikli nedeni, ikinci dünya savaşının bireyler ve daha geniş anlamda toplumlar üzerine bıraktığı onarılması güç hasarlardır.

1970'lerde refah devletinin altın çağının sonlarına gelinmesi sonucu oluşan homurdanmalar radikal sosyal çalışmayı doğuracaktır (Akbaş,2014: 71). Sosyal hizmette geleneksel modellerin mutlak otoritesinin sarsılması, radikal sosyal çalışmanın ortaya çıkması ile sınırlı değildir. Devam eden süreçte feminist sosyal çalışma, çokkültürcü sosyal çalışma ve bu makalenin incelemeye aldığı baskı karşıtı sosyal çalışma kendine yer edinmiştir.

Toplum içi güç dengesizliklerini odak noktası haline getiren ve ezilenlerin, dışlananların yanında pozisyon alan baskı karşıtı sosyal çalışma, aslında bu yönüyle kendini toplum içi güç savaşının tam içinde bulur.

Bu makalede, baskı karşıtı sosyal çalışmanın temel ilkelerine ve kapsamına dair temel bilgilendirmelerde bulunduktan sonra, baskı karşıtı sosyal çalışmanın içinde bulunduğu güç savaşının detaylarına değinip, güç savaşında yer alacağı tarafın meşruiyetini sorgulamaya açmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda meşruiyet sorgulaması toplumsal onay- yasal onay ikilisi üzerinden, böyle bir onayın gerekip gerekmediği tartışması da göz önünde bulundurularak makaleye dahil edilmiştir.

Bu bağlamda makalenin yanıt aradığı soruları şu şekilde toparlayabiliriz:

- 1) Baskı karşıtı sosyal çalışmanın müracaatçı kitlesine yönelik hizmetlerinde toplumsal/yasal onayın, sosyal hizmet uygulamasının sınırlarını belirlediği düşünüldüğünde, böyle bir onay olmadan gerçekleştirilecek hizmetlerin meşruiyetinin dayanağı nedir?
- 2) Baskı karşıtı sosyal çalışmanın, müracaatçı kitlesine yönelik hizmetlerinde toplumsal/yasal onayı temin etmeye yönelik bir tutum içerisine girmeye çalışması mümkün müdür?

YENİ SOSYAL HAREKETLER BAĞLAMINDA BASKI GRUPLARI

Modern ve post-modern dünyanın ortaya çıkardığı yeni toplumsal kontrol şekilleri ve çatışmalar bir anlamda yeni toplumsal dinamiklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ortaya çıkan bu yeni toplumsal dinamikler toplum içinde güç eşitsizliği temelli yeni grupların ortaya çıkmasına ve bu gruplardan bazılarının diğer bazıları üzerinde tahakküm kurabilmesine olanak sağlamıştır. Kurulan bu tahakkümle birlikte toplum içinde izole olan ve kontrol altında tutulmaya çalışılan gruplar yeni sosyal hareketlerin 'baskı grupları' kategorisinde değerlendirilebilir.

Offe (1999: 77-78) yeni sosyal hareketleri modern değerlerin toptan bir reddinden ziyade, bu modern değerlerin "*seçici bir radikalizasyonu*" olarak görür. Bu yeni bakış açısı, politik ve ekonomik açıdan modernleşmenin, uygulamaya geçirilememiş sözleri ve olumsuz etkilerine yönelik olduğu kadar, modernleşmenin başarılarına da dayanmaktadır. Yazarın bu konuda verdiği örnek dikkat çekicidir. Ona göre, altmışlı yılların ortalarında yeni feminist hareketlerin yükselişinden önceki dönem, aynı zamanda kadının toplumsal konumundaki en hızlı ve nitelikli gelişmelerin kaydedildiği dönemdir.

Melucci (1999: 102), sosyal hareketlerin modernleşmenin ötesinde toplumu farklı konularda da sorgulayabileceğini iddia eder: Kabullenilmesi telkin edilen kodlara kimin karar verdiği, normalliğin kurallarını kimin belirlediği, farklılıkların alanının neresi olduğu ve bir kimsenin asimile edilmeden farklılığının kabul edilip nasıl tanımlanabileceğine yönelik sorular bu sorgulayıcı tavrın tezahürüdür.

Melucci (1999: 81) baskı grupları gibi yeni hareket biçimlerinin konjonktürel değil kalıcı olduğunu iddia eder ve bu yeni dayanışma biçimlerinin toplumsal sistemlerin değişmez bir parçası olduğunu söyler. Bu değişmezlik, sistemin derin yapısal değişimlerine bağlı olarak ortaya çıkmasının sonucudur.

Konuya ilişkin sosyal çalışma literatürü incelendiğinde, Melucci'nin bahsettiği, derin yapısal değişimlere bağlı olarak ortaya çıkan ve kalıcı olduğu düşünülen baskı gruplarına yönelik uygulamaları odağına alan baskı karşıtı sosyal çalışmanın, uygulamalarını gerçekleştirme sürecinde dayanak gereksinimi olup olmadığı ve eğer dayanak gereksinimi varsa dayanak noktası olarak neyi kabul edeceği/etmesi gerektiğine dair tartışmalara rastlanmamıştır.

BASKI KARŞITI SOSYAL ÇALIŞMANIN ORTAYA ÇIKIŞI

Sınıfsal güç mücadelelerinin toplumsal hayata etkilerini odak noktası alan radikal sosyal çalışma, refah devletinin parlak döneminin sonuna yaklaşıldığı ve gelecek yıllar için toplumu var eden grupların sosyo-ekonomik farklılıkların derinleşeceği 1970'lerde ortaya çıkmıştır. Radikal sosyal çalışma hareketi, geleneksel iyileştirici sosyal hizmet anlayışına bir eleştiri olarak gelişmiş; kurumsal sistemlerin gücünü, baskıcı niteliğini eleştirerek sosyal hizmet uygulamasının gündemine aktif politikayı dahil etmiştir. Bu bağlamda, baskı karşıtı uygulamadaki kimi değerlerinin radikal sosyal çalışma içerisindeki değerlerden oluştuğu söylenebilir.

Baskı karşıtı sosyal uygulamaların amacı, sosyal statüleri fark etmeksizin, insanların ihtiyaçlarına yönelik daha uygun ve hassas hizmetler ortaya koymaktır. Baskı karşıtı uygulama, önemli eşitsizliklerin insanların yaşamındaki olumsuz etkilerini azaltmaya çalışır, eşitlik temelli bir değerler sistemine dayanır ve birey merkezlidir. Baskı karşıtı uygulama hem sürece hem de sürecin sonucuna odaklanır ve insanlar arasındaki sosyal hiyerarşi dengesizliklerinin olumsuz etkilerini azaltmayı amaçlar (Dominelli, 2002a: 39).

Gelişen süreçte, radikal sosyal hizmet yaklaşımının yaşadığı bazı çelişkilerin dile getirilmesi ve zamanın ruhunu okuyabilen alternatif eleştirel yaklaşımların ortaya çıkması sonucu radikal sosyal çalışma geri planda kalmıştır. Post-modernite olarak tanımlanabilecek olan yeni ruh baskı karşıtı sosyal çalışmanın da içinde olduğu yeni perspektifler sunmuştur (Akbaş, 2014 :79-80).

BASKI KARŞITI SOSYAL ÇALIŞMANIN REFERANSLARI

Baskı karşıtı sosyal çalışmanın diğer genel sosyal hizmet uygulamalarından ayrıldığı noktada ön planda olan ve toplum içi ezilen, hor görülen, dışlanan bireylere karşılık gelen “*dezavantajlı gruplara*” yönelik iyileştirici çabaları önceleyen sürecin, süreç içerisinde sunulan hizmetlerin toplumsal ve politik dayanakları açısından izaha muhtaç olduğu düşünülmektedir.

Sosyal hizmet mesleki disiplini müracaatçılarına yönelik hizmetlerinde etik ilkeler doğrultusunda hareket eder ve mesleki değerleri ön planda tutar. Bu durumu Adams (2002: 4) şu şekilde ifade eder: Sosyal çalışmacılar yasalara bağlı hareket ederler, yasalar sosyal çalışmacılar için araç niteliğinin ötesinde bir anlama sahiptir.

Sosyal hizmet uygulamaları belirli bir etik çerçevede sunulur. Sosyal hizmet etiğinde en çok kabul gören etik ilkeler, Biestek (1961: 17) tarafından şu şekilde sınıflandırılmıştır;

- Bireyselleştirme,
- Duyguların anlamlı dışa vurumu,
- Kontrollü duygusal katılım,
- Kabul etme,
- Yargılayıcı olmayan tutum,
- Kendi kaderini tayin,
- Gizlilik.

Sosyal hizmet disiplinin benimsediği bu genel ilkelerin sosyal hizmet uygulamalarındaki değerler ile ilişkisini Hatiboğlu (2011: 149) şu şekilde özetlemektedir:

“İnsanın saygınlığı ve onurunu uluslararası sosyal hizmetin temeli olarak ele alan Healy (2001:153-155), Biestek (1961)’in sosyal hizmetin mikro düzey uygulama süreci açısından temel olarak ele aldığı bu ilkelerin, sosyal hizmet uygulamasının dayandığı değerler bağlamına oturtulmadığı sürece bir anlam ifade etmediğini belirtmektedir”.

Burada ifade edilen “sosyal hizmet uygulamasının dayandığı değerler” ifadesi eşitlik, sosyal adalet gibi kavramlara işaret eder ki bu kavramlar da sosyal hizmetin politika ve yasalar ile olan ilişkisine yöneliktir.

Adams (2002) sosyal hizmet-politika ilişkisini öne çıkarma konusunda yalnız değildir. Sosyal hizmet literatüründe var olan radikal yaklaşımlar da sosyal hizmet uygulamasının doğası itibarıyla politik bir etkinlik ve çalışma olduğuna dikkat çekmiştir (Clifford, 1995: 65; Burke ve Harrison, 2004: 137). Politik bir mesleğin uygulamadaki dayanak noktalarının yasalar olması gerektiği düşünülür. Etik kodlara uygun olarak düzenlenen yasaların, açık net olması ve kamu yararını odak noktasına alması gerektiği kabul edilir. Ancak Dominelli (2002b: 62-65), NASW tarafından kabul edilen, hizmet (ihtiyaç içindeki insanlara yardım etme), sosyal adalet, insan ilişkilerinin önemi, bütünlük, yetkinlik gibi temel değerleri izleyen etik kodların nasıl uygulanacağı konusunda hala sorun yaşandığını söylemektedir. Çünkü birey üzerine çok fazla odaklanan NASW etik değer ve ilkeleri, sosyal hizmet uzmanının sosyal yapı içindeki

konumunu görmezden gelmiştir. Dominelli (2002b: 63) de sosyal hizmet uzmanının yasal bir statü ve temelde hizmet sunması nedeniyle, hizmet alıcıya yönelik yardım ilişkisinin sorunlu başlayabileceğini belirtmiştir.

Yasal bir statüde sunulan hizmetin sınırları yasalarla belirlenir ve sosyal hizmet uzmanının, bu sınırların dışına çıkma ihtimali pek mümkün görünmez. Bu bağlamda, toplum içinde yasal anlamda benimsenemeyen dezavantajlı gruplara yönelik sosyal hizmet uygulamalarında, sosyal hizmet uzmanının dayanak noktası kalmamaktadır.

Yukarıda ifade edilen durum müracaatçı ile olan ilişkinin hiyerarşik kalıbı ile ilgili olduğu kadar, sunulan hizmetin toplumsal onayıyla da ilgili bir durumdur. Bu noktada “sosyal hizmet uygulamaları, uygulama sürecinde toplumsal onaya ihtiyaç duyar mı?” gibi bir sorunun baş göstermesi olağan bir sonuçtur.

Mevcut literatürde, baskı karşıtı sosyal hizmet uygulamalarında toplum onayının gereklilik/gerekmezliğine dair somut bir ibareye rastlanmamıştır. Bunun yerine daha genel söylemlerle olaya “savunuculuk” boyutuyla yaklaşılmış ve baskı karşıtı sosyal çalışmaya toplum içi azınlık konumunda olan grupların hak savunuculuğunu yapma sorumluluğu yüklenmiştir. Bu yöndeki hak savunuculuğu sürecinde sosyal çalışmacının müdahalelerine temel dayanak olarak neyi alacağı bilinmezliği sosyal çalışmacıyı ikilem içerisinde bırakmaktadır. Bu durumu Karabekir (2016: 382-391) gerçekleştirdiği araştırmasında şöyle ifade etmektedir:

“Hem bir devlet kuruluşunda çalışıp hem de devlet kuruluşlarına karşı bir mücadele vermenin paradoksu’ bilgisi, savunuculuk sürecinde sosyal çalışmacının omuzlarındaki ağır yükü ifade etmeye yöneliktir. Yine aynı çalışmada geçen ‘Bazı sosyal hizmet uzmanlarının dile getirdiği diğer bir durum da devletin ve çalıştığı kuruluşun politikaları ile müracaatçının ihtiyaçlarının çatıştığı durumlardır. Bazı uzmanlar da mevzuat hükümleri ile müracaatçının ihtiyaçları arasında ikilemde kaldıklarını anlatmışlardır. Bazı katılımcılar bu tür durumlarda mevzuatın çalışma alanlarını sınırladığını, meslek değerlerinin ve ilkelerinin ise çalışma alanlarını genişlettiğini ifade etmişlerdir.”

Karabekir (2016)’in alan çalışması sonucu elde ettiği bu sonuç aslında mevzuat-mesleksi değerler çatışmasının tezahürüdür. Baskı karşıtı sosyal çalışmanın bu gibi çatışma durumlarında, mevzuatı kenara itip, mesleksi değerlere dayalı uygulama

yapmaya yönelik bir girişimden ziyade önerdiği şey, mevzuatı değiştirmeye yönelik makro boyutlu sistematik bir girişimdir. Ancak bu durum da kendi içinde bir paradoksu barındırmaktadır. Toplumsal onaydan mahrum konulardaki (sorunlardaki) hak arayışları, sosyal çalışmacıları toplumsal ve politik boyutta yalnızlaştırmakta ve meslek uygulayıcılarını meslek değerleriyle baş başa bırakmaktadır.

GÜÇ SAVAŞLARININ İÇİNDEKİ BASKI KARŞITI SOSYAL ÇALIŞMA

Toplumu oluşturan sistemlerin karşılıklı ilişkileri, etkileşimleri tarihsel süreçte varlığını hep sürdürmüştür. Büyük çaptaki toplumsal değişiklikler (İslamiyet'in doğuşu, Fransız İhtilali, Sanayi Devrimi vs.) yeni sistemlerin ortaya çıkmasına neden olmakla birlikte kimi zaman eski sistemlerin varlığını ortadan kaldırmış, kimi zamansa kendisini eski sistemlerin üzerine inşa etme çabası içine girmiştir. Sanayi devrimi sonrası hızla gelişen üretime yönelik teknoloji, seri şekilde üretilen ürünlerin pazarlanması ihtiyacını meydana getirmiştir. Daha fazla üretim yapma ve kar elde etme amacı zaman içerisinde ucuz iş gücü talebiyle birleşerek iktisadi bir sistem olan kapitalizmi doğurmuştur.

Tarihsel süreçte, toplum içi yaygın değerlerden farklılık gösterenler kimi zaman tehlike olarak görülmüş ve yaşam haklarının dahi olmadığına hükmedilmiş, kimi zamansa toplumdan izole edilmeye sınırlı bir cezalandırma yöntemine gidilmiştir. Örneğin, eşcinselliğin bir suç veya günah sonucu ortaya çıktığı düşüncesi tarihsel süreçte uzun zaman egemen olmuştur. Tarihsel süreçte yaşanan bu tavır farklılıklarının bir sebebinin, yukarıda bahsedilen büyük çaptaki toplumsal olayların, bireyler üzerindeki etkisi olarak gösterilir.

Aslında bu makalenin ilgi odağı geçmişten günümüze toplumsal değişim süreçleriyle ilgilenmek değil, bugünümüzü bir veri olarak kabul edip, bugüne ve geleceğe dair yeni şeyler söyleyebilmektir. Bu açıdan bakıldığında günümüzde toplum içi farklılıklara bakış açısı, farklılığın niteliğine göre toplumdan topluma değişebilmektedir. Söz konusu duruma bir örnek vermenin anlatılmak isteneni kolaylaştıracağı düşüncesindeyim: Günümüz Türkiye toplum yapısı içinde, LGBT bireylerinin hak iddiasına yönelik tutumları, toplumun büyük çoğunluğu tarafından onaylanmamaktadır.

“Türkiye’de eşcinsel bireylere yönelik tutumlar konusunda az sayıda yapılan çalışmalar neticesinde genel olarak kişilerin lezbiyen ve geylere yönelik

önyargılı ve olumsuz tutumlar bildirdiği bulgulanmıştır 1. Bunun yanında lezbiyen, gey, biseksüel, traversi ve transseksüel bireylerin cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle maruz kaldıkları hak ihlalleri ve mağduriyetler belgelenmektedir2 ” (Çolak, 2009: 36).

Bu durumun sebepleri ayrı bir araştırma konusudur. Öte yandan, bu grupların hak arayışına yönelik çalışmalarının toplumsal onaydan mahrum olma durumu, bir anlamda bu tür baskı gruplarını marjinalize etmektedir.

Bu tür baskı grupları, belki toplumsal destek yoksunluğunun sonucu olarak, belki politik süreçlerin genel dinamiğinin sonucu olarak, yasal bağlamda da onaylanabilir olmaktan uzaktır. Eşcinsel evliliklerin yasal bağlamda geçerliliğinin olmaması Türkiye için konuya uygun bir örnek olarak görülebilir.

Sosyal hizmet uygulamasının baskı karşıtı sosyal çalışmaya dönüştüğü nokta, sosyal çalışmacıların toplum içindeki zayıf gruplara mensup hizmet alıcılarına sunduğu bireysel düzeyde hizmete ek olarak, aynı zamanda bu grupların bağlantılı olduğu toplumsal hareketlerin içinde de yer almaları noktasıdır (Tuncay ve İl, 2006: 64).

Şüphesiz baskı gruplarını LGBT bireylerle sınırlandıramayız. Yine Türkiye örneği üzerinden bir şeyler söylemek gerekirse, anadilde eğitim hakkı talebinde bulunan grupların bu talebinin toplumun geneli tarafından kabul görmemesinin, bu grupların toplum içerisinde “baskı altındaki” gruplar sınıflandırmasına itilmesine sebep

¹ Güney N, Kargı E, Oruç A Ç. Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsellik Konusundaki Görüşlerinin İncelenmesi. (2004). www.hatam.hacettepe.edu.tr/74/3_131-137.rtf

Kadioğlu H, Yıldız A, Ercan N, Ergun A. Üniversite Öğrencilerinin Cinsellik ve Cinsel Eğitim ile İlgili Görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. (2008). Vol. 17 (3), p 32-38
<http://www.ttb.org.tr/STED/2008/mart/index.pdf#page=4>

Sakallı N. Application of the Attribution – Value Model of Prejudice to Homosexuality. *Journal of Social Psychology*. (2002). Vol. 142 (2), p 264-271

Sakallı N. Pictures of Male Homosexuals in the Heads of Turkish College Students: The Effects of Sex Difference and Social Contact on Stereotyping. *Journal of Homosexuality*. (2002). Vol. 43 (2), p 111-126

Sakallı N, Uğurlu O. Effects of Social Contact With Homosexuals on Heterosexual Turkish University Students' Attitudes Towards Homosexuality. *Journal of Homosexuality*. (2001). Vol. 42 (1), p 53-62

Sakallı N, Uğurlu O. The Effects of Social Contact with a Lesbian Person on the Attitude Change Toward Homosexuality in Turkey. *Journal of Homosexuality*. (2002). Vol. 44 (1), p 111- 119

² İstanbul Emniyet Güçlerinin LGBTT'lere Yönelik Hak İhlallerinin İzlenmesi ve Raporlanması. *Lambdaistanbul LGBTT Dayanışma Derneği*. (2008).

<http://www.lambdaistanbul.org/php/main.php?menuID=28&altMenuID=73&icerikID=5827>

olduğu düşünülmektedir. Bu konuda Konsensus tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçlarının anlatılmak istenene ışık tutacağı kanaatindeyiz: Konsensus, yaptığı araştırmada katılımcılara yönelttiği "*Kürtçe'nin bütünüyle anadil olduğu okulların açılmasına izin verilmeli midir?*" sorusuna yanıt verenlerin %82.2'si, "*İzin verilmemelidir*" dedi. Kürtçe'nin anadil olduğu eğitim-öğretim kurumlarının açılmasına olumlu bakanların oranıysa %17.8 oldu (<http://www.ensonhaber.com>).

Sosyal çalışma mesleği aslında tam bu noktada toplum içi güç savaşının ortasındadır. Mesleki ilke ve değerlerinin gereği olarak bir grubun (veya mikro anlamda bireyin) savunuculuğunu yapması gerekirken, bu savunuculuğu yaparken meşru zemin olarak neyi kabul edeceği konusunda bir belirsizlik vardır.

Baskı karşıtı sosyal çalışmanın mikro boyutta birey sorunlarına çözüm üretme çabası, makro boyutta ilgili grupların hak savunuculuğunu politik bağlamda gerçekleştirmeye çalışması ve baskı grupları ile dayanışma ve iş birliği içerisinde hareket etmesi, sosyal çalışmanın hak savunuculuğu rolü ile bağlantılı olarak ruhun bedene girmesi olarak ifade edilebilir. Bianes (2011: 4-7) baskı karşıtı uygulamanın ana temalarını şu şekilde ifade eder:

- Makro ve mikro sosyal ilişkiler baskı üretir.
- Gündelik hayat deneyimleri çoğul baskılarla şekillenir.
- Sosyal çalışma politik yönüyle ağırlıklı bir uygulamadır.
- Sosyal çalışma müttefikler oluşturur ve sosyal hareketler ile birlikte çalışır.
- Sosyal çalışmanın teorik ve pratiksel gelişimi baskı altında ve marjinalize olmuş grupların ihtiyaçları üzerine temellenmelidir.
- Müracaatçı ile olan ilişkide katılımcı yaklaşım gereklidir.
- Süreç boyunca devam eden sosyal analiz baskı karşıtı sosyal çalışmanın gerekli bileşenlerindedir.
- Diğer disiplinler ile harmanlanmış bir sosyal adalet perspektifi politik boyutuyla sosyal hizmet uygulamalarında en iyi potansiyeli sağlar.
- Sosyal çalışma, sosyal hareketlerle iş birliği içinde çalışmalıdır.

Baskı karşıtı sosyal çalışmanın toplum içi sosyal hareketler ile işbirliği sürecinin sağlıklı yürütülebilmesi, sosyal ilişkilerin belli gruplar üzerinde (baskı grupları) oluşturduğu denetimin ortadan kaldırılması, politik bir uygulama olan sosyal çalışmanın politik bağlamda ilgili grupların hak savunuculuğunu yapabilmesi gibi konuların

Bianes'in belirttiği baskı karşıtı uygulamanın ana temaları olduğu görülse de, tüm bu çaba sürecinde meşru dayanak olarak kabul edilebilecek olan 'şey' hakkında bir şey söylememektedir. Politik boyutuyla değerlendirildiğinde yasaların sosyal hizmet uygulamasını desteklemediği durumlarda, toplumsal boyutuyla değerlendirildiğinde ise, toplumun genel değerlerinin sosyal hizmet uygulamasını desteklemediği durumlarda baskı karşıtı uygulama kendisini toplum içi güç savaşları içerisinde uygulamaya dönük çabalarında meşru bir zemini (toplumsal ve yasal boyutta) olmayan durumda bulur.

BASKI KARŞITI SOSYAL ÇALIŞMANIN KAYGAN MEŞRUIYET ZEMİNİ

Denney'e (1998: 18) göre sosyal çalışmanın amacı; ailelere, gruplara ve topluluklara sosyal hayata katılım ve sosyal hayat içinde işlevsel olma yeterliliği kazandırmaktır. Sosyal çalışmacılar toplumu etkileyen farklılıklar ve karmaşalar üzerinde faaliyet gösterirler. Toplum içinde olumsuzluklara maruz kalmış, birey ve gruplara yönelik faaliyette bulunurlar.

Önyargı ve ayrımcılık sonucu meydana gelen sosyal adaletsizlik ve sosyal eşitsizlikle; kadınlar, yaşlılar, eşcinseller ve çeşitli gruplar adaletsizce ayrımcılığa maruz kalabilmektedirler (Hodge, 2005: 469; Cherry, 2005: 157-158).

1990'larda NASW'ın Etik Kodları açıklamasında belirtildiği üzere sosyal çalışmacılar; ırk, cinsel yönelim, din, ulusal köken gibi statülere dayalı, bireylere veya gruplara yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik çaba içerisinde olmalıdırlar.

Küreselleşme ve modernleşme ile birlikte artan ve değişen birey talepleri, hassasiyetleri, ihtiyaç tanımlamaları aslında sosyal çalışma mesleğinin uygulama boyutunda belirsizliklere yol açmaktadır. Bu noktada, Khan ve Dominelli (2000: 16)'nin, sosyal çalışmacıların hizmet talep eden nüfus içindeki gittikçe artan kültürel farklılıklarla nasıl başa çıkabileceği, meydana gelen değişimlere nasıl cevap verebileceğine dair vurgusu önemlidir.

Adams'ın (2002: 29) ifade ettiği gibi, sosyal çalışmanın toplum içinde sosyal dengenin sağlanması, sosyal barış ve sosyal bütünleşmenin gerçekleşmesi ve mevcudiyetini sürdürmesine yardımcı olan anahtar bir rolü bulunmaktadır.

Bu noktadan hareketle, toplum işi dışlanan, ezilen, farklılıklarından ötürü hor görülen birey veya gruplara yönelik sosyal hizmet uygulamalarında, Adams'ın ifadesi doğrultusunda ilgili grupları sosyal bütünleşmenin içerisine çekmeye yönelik çabalarda

somut dayanaklar ne olacaktır? Nihayetinde, baskı karşıtı sosyal çalışmanın amacının sosyal bütünleşmeyi sağlamaya yönelik çabalar olduğunu iddia etmenin kendi içinde bir paradoks oluşturduğu aşikârdır. Dolayısıyla bu aşamada baskı karşıtı sosyal çalışmanın elinde, toplum içi farklılıklara-dışlanmışlıklara yönelik uygulamalarında farklılığı kabul edici ve bu grupların yaşamlarını kolaylaştırıcı uygulamalara yönelmesinden başka bir yol kalmamaktadır ki bu tek yol da kimi zaman kendine toplumsal ve yasal meşruiyet zemini bulamamaktadır. Bu durum baskı karşıtı sosyal çalışmanın sürekli değişen kaygan bir zeminde hareket etmesine neden olmaktadır.

SONUÇ

Baskı karşı sosyal çalışmanın temelinde yer alan ve toplumun ezilen, dışlanan, hor görülen kesimlerine yönelik iyileştirici, savunucu çabalara denk gelen faaliyetler bütününün meşruiyet zemininin değerlendirilmesine yönelik bu makalede, elde edilen sonuç; baskı karşıtı sosyal çalışmanın ülküsel veya mevcut düzeydeki değerlerini gerçekleştirebilmeye yönelik girişimlerinde, çabalarında ve uygulamalarında meşruiyet bağlamında bir çıkmaz içinde olduğudur. Ezilen veya dışlanan grupların savunuculuğunu toplumsal onay desteğiyle yapmaya çalışan baskı karşıtı sosyal çalışma, toplumun çoğunluğu tarafından tasvip edilmeyen gruplara yönelik hizmetlerinde, doğal olarak ilgili onayı toplum düzeyinde bulamamaktadır. Sunulan hizmetlerde ikinci bir dayanak noktası olarak görülebilecek ‘yasalar’ da baskı karşıtı sosyal çalışmaya yeterli meşruiyet zeminini tanımamaktadır. Bu durumun, yasaların genel anlamda uygulandığı toplumun genel değerlerine uygun dizayn edilmesiyle ilgili olduğu kadar, yasaların toplumsal kontrolü ve düzeni devam ettirmeye yönelik olmasıyla da ilgili olduğu düşünülebilir. Son tahlilde, baskı karşıtı sosyal çalışmanın kimi uygulamalarında toplumsal ve yasal meşruiyet zemini olmadan “*iyi temenniler*” boyutunda kalarak kendi varlığını sürdürmeye çalıştığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, R. (2002). *Social Policy for Social Work*, New York: Palgrave.
- Akbaş, E. (2014). *Sosyal Çalışmada Çağdaş Eleştirel Perspektifler*, Ankara: Sabev.
- Baines, D. (2011). *Doing Anti-oppressive Practice; Social Justice Social Work*, London: Fernwood Publishing.
- Biestek, F. (1961). *The Casework Relationship*. London: George Allen and Unwin.
- Burke, B. ve Harrison P. (2004). "Anti-Oppressive Practice", ed. Martin Robb, Sheila Barrett, Carol Komaromy, Anita Rogers, *Communication, Relationships and Care: A Reader*, Routledge, 131-138.
- Cheery, A.L. (2005). *Examining Global Social Welfare Issues*, Belmont: Thomson Brooks.
- Clifford, D. (1995). 'Methods in oral history and social work', *Journal of the Oral History Society* 23 (2).
- Çolak, Ö. (2009). *Eşcinsellere Yönelik Nefret Suçları ve Toplumun Bu Suçlar Kapsamında Faile ve Mağdura Yönelik Tutumları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Denney, D. (1998). *Social Policy and Social Work*, Oxford: Clarendon Press.
- Dominelli, L. (2002a). *Anti-Oppressive Social Work Theory And Practice*. New York Macmillan: Palgrave.
- Dominelli, L. (2002b). Values, Ethics and Social Work. R. Adams, L. Dominelli and M. Payne (Eds.), *Critical Practice in Social Work* (126-136), Mcmillan: Palgrave.
- Hatiboğlu, B. (2011). 'Sosyal Hizmet Etiğinde Radikal Yansımalar', *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C.22, Sa:1.
- Hodge, D. R. (2005). 'Does Social Work Oppress Evangelical Christians? A 'New Class' Analysis of Society and Social Work', (Edt. Francis J. Turner), *Social Work Diagnosis in Contemporary Practice*, New York: Oxford University Press,.
- Ife, J. (2008). *Human Rights and Social Work: Towards Right-Based Practice*, Cambridge University Press.
- İl, S. ve Tuncay, T. (2006). 'Sosyal Hizmette Baskı Karşıtı Uygulama', *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C.17, Sa:2.

Karabekir, H.M. (2016). *Çocuk Refahı Alanında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Savunuculuk Uygulamaları: Bir Niteliksel Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Khan, P. ve Dominelli, L. (2000). ' The Impact of Globalization on Social Work in the UK, European Journal of Social Work, Vol.3 No:2.

NASW (National Association of Social Workers), (1999). *Codes of Ethics*. Washington, DC. Revised edition, Sidney: Cambridge University Press.

Thompson, N. (2005). *Understanding Social Work: Preparing for Practice* , Macmillan: Palgrave.

<http://www.ensonhaber.com/kurtce-anadil-olsun-mu-anketi-2012-09-11.html>

erişim tarihi: 16.02.2017